

JERZY SNOPEK

Derenk

A magyar–lengyel közös történelem évszázadainak köszönhető, hogy magyar földön nagyon sok lengyel emlékhely található. Közülük különleges jelentőségű Derenk, egy kis lengyel falu, amely 300 évvel ezelőtt népesült be Észak-Magyarország festői, hegyekkel övezett, sűrű erdővel benőtt tájain. Akkoriban ez a terület az Esterházyak birtokához tartozott, és amikor a falu lakosságát a pestis megtizedelte, szepességi lengyel telepésekkel népesítették be.

Az egyszerű gurálok, akik családjaikkal a megélhetés érdekében jöttek ide, évek múltával valóság- gal „hozzánőttek” ehhez a kezdetben idegen környezethez, de évtizedeken, évszázadokon át kincsként őrizték az óhaza emlékét, ráhagyományozva gyermekeikre, unokáikra sajátos lengyel tájszólásukat, népdalokat, mondákat, legendákat, közmondásaikat. Ma még élnek a környék falvaiban ezeknek a telepéseknek az utódai. A legfiatalabb nemzedék

képviselői már nem beszélnek az ősök nyelvét, de csodálatra méltó odaadással őrzik elődeik emlékét: kutatják a lengyel falu és lakói történetét, óvják a szent helyet, törődnek vele, gondoskodnak róla. Ez a hely minden Magyarországon élő lengyel számára drága, és fontos kell, hogy legyen.

Derenk után csak fájdalmas nyomok maradtak: a temető, ahol a derenkiek egymást követő nemzedékei nyugsznak. A bejáratánál lévő tábla sok nevet megörökített az ott nyugvók közül, de sírjaik ma már többségükben névtelenek. Kicsit távolabb, a dombokon-völgyekben házak, porták halvány nyomai. Az iskola épülete megmaradt, a lengyel állam, valamint a derenki utódok közbenjárásának köszönhetően szépen újjáépítették, és ma egy kis, örökké nyitva tartó múzeum található benne. Falain a megőrzött képek, rajzok, leírások, fotográfiák, régi térképek informálnak minket Derenk múltjáról, az ottani élet azon jele-

iről, nyomairól, amelyek e helyen néhány évtizeddel ezelőtt még fellelhetők voltak.

A múlt század '40-es éveinek elején (1943-ig) a lakosságot kitelepítették, a falu kihalt. Körülbelül 350 embert a környező településekre: Istvánmajorba, Sajószentpéterre, Ládbesenyőbe, Szögligetbe telepítettek át. Mindez az akkori kormányzat rendeletére történt, valószínűleg Horthy Miklós parancsára, ugyanis Derenk a kormányzó és a hatalom más képviselőinek a vadászterületén feküdt. Így hát rezervátummá nyilvánították.

Arról is vannak dokumentumok, hogy korábban a derenki lakosok egy része azzal a kéréssel fordult a hatóságokhoz: engedélyezzék számukra, hogy olyan területre költözzenek, ahol nagyobb termőföldhöz juthatnának. De ki gondolta volna akkor, hogy ennek

a kérésnek áttelepítés és a falu elnéptelenedése lesz az eredménye? Később ugyanis éveken át fokozatosan tűntek el a házak, a gazdasági épületek, majd a templom. S mindez jól látható a megőrzött fotográfiákon.

Az elköltözőkből nem halt ki a nosztalgia. Sokszor (főként halottak napján) visszatértek földjükre, halott falujukba, hogy felidézzék a régi

ézelmeiket, s hogy megkeressék a régi élet nyomait, a régi kertek gyümölcsfáiba varázsolt gyerekkori ízeket. Még ma is visszatérnek ide az utódok. És remélhetően egyre gyakrabban zárandokolnak majd el erre az ősi lengyel településre a Magyarországon lakó lengyelek is.

Legyen Derenk mindannyiunk számára elődeink szent emlékhelye! Az a hely, ahol őseink úgy találtak második hazára Magyarországon, hogy az elsőről sem feledkeztek meg. Legyen ez a hely a két ország, a két nemzet örök szövetségének a jelképe!

Köszönet, hála és támogatás jár mindazoknak, akik szüntelenül azon munkálkodnak, hogy Derenket fel-támasszák, hogy egyre szebb és elérhetőbb legyen mindannyiunk számára!

Fordította: Gedeon Márta

Derenk, a templom helyére épített kereszt és kápolna